

Inleiding op Ruth

Et boek Ruth het de naeme van de heufdpersoon Ruth, een Moabitisch vrouw. In de Hebreeuwse biebel staot dit boek bi'j de Ketoeviem, de Geschriften. Et is iene van de vuuf Feestrollen (Megilot), en wodt in de synagoge veurlezen op Sjavoeot, et Wekenfeest. In een protte biebeluutgaoven staot Ruth as historisch boek nao Rechters, omreden an et begin van et verhael zegd wodt dat et verhael him ofspeult in de tied doe de rechters an Israël leiding gavven.

De vraoge wanneer en deur wie et boek krek schreven is, is muuilik te achterhaelen. Goenend mienen dat et verhael over Ruth, zien de relaosie die legd wodt mit keuning David en zien veuroolden, op schrift steld is deur een schriever uut de tied dat de naokommelingen van David in Juda regeerden (tot an 586 v. Chr.). Aanderen gaon d'r van uut dat et boek in de vuufde ieuw v. Chr. schreven is, omreden de thematiek ingaot op maotschoppelike kwessies die krek in de tied nao de Babylonische ballingschop dringend weren.

Et boek Ruth wodt wel een novelle nuumd. Dit boeiende verhael wodt rekend tot de meesterwarken van de Hebreeuwse vertelkeunst. Toegelieke kriegen de lezers in een vorm van verhaelen ok een hedendaegs bescheid van bepaolde regels uut de wet van Mozes. Et centraole thema is de rolle van de familie, mit naeme de verplichtings tegenover de tot armoede vervalen familieleden of te wel et losserschop. Dit thema wodt in de richting van et arfrecht van wedevrouwen ontwikkeld en uutstokt vanuut de verwaachtings van vrouwluden. Ziedelings komt de ommegang mit aandere volken ok an de odder en wodt et standpunt bestreden dat een huwlik mit een butenlaanse vrouw niet toestaon wezen zol.

Et boek Ruth is helder opbouwd. In et begin wodt verteld hoe et komt dat de Moabitische Ruth in Moab trouwd is mit een Israëliet (1:1-5). As heur man wegraekt is, gaat zij mit heur schoonmoeke Noömi naor Betlehem in Juda (1:6-22). Daor leert ze Boaz kennen, een familielid van heur overleden man (2:1-23). Noömi bedaeckt een plan om Boaz d'r toe te brengen dat hi'j zien verplichtings tegenover zien familie op him nemt zoas dat bi'j een 'losser' heurt (3:1-18). Boaz trouwt mit Ruth, en zo zal disse Moabitische vrouw de overbeppe van keuning David wodden (4:1-17). An et aende wodt een geslachtsregister (4:18-22) beschreven.

1 In de tied dat de rechters et volk leidden, breuk d'r een hongersnood uut in et laand. Een man trok daaromme mit zien vrouw en zien twee zeunen weg uut Betlehem in Juda, om een schoft in de vlakke van Moab wonen te gaon. **2** Die man hiette Elimelech, zien vrouw Noömi, en zien beide zeunen Machlon en Kiljon. Et weren Efratieten uut Betlehem in Juda. Doe ze in Moab ankommen weren, bleven ze daar as vremden wonen. **3** Nao een posien raekte Elimelech, de man van Noömi, uut de tied en zij bleef achter mit heur beide kiender. **4** De jonges trouwden even laeter ieder mit een Moabitische vrouw. De naeme van de iene was Orpa, die van de aandere was Ruth. Doe ze daar een jaor of tiene woond hadden, **5** raekten Machlon en Kiljon uut de tied, en bleef de vrouw allieënd achter, zonder heur beide zeunen en zonder heur man.

6 Doe Noömi daar in Moab heurde, dat de Heer him et lot van zien volk antrokken hadde en dat et weer te eten hadde, maekte ze saemen mit heur beide schoondochters risselvaosies om weeromme en uut Moab weg te gaon. **7** Mit heur drienend gongen ze vot uut et plak waar ze woond hadden. Mar doe ze ienkeer op de weerommereize weren naor Juda, **8** zee Noömi tegen heur beide schoondochters: "Gaon jim now mar weeromme naor et huus van jim moeke. Mag de Heer zo goed veur jim wezen as dat jim veur mi'j en mien beide wegreaekte zeunen west hebben. **9** Mag hi'j d'r veur zorgen dat jim allebeide geburghen vienen in et huus van een man," en ze gaf beidend een tuut. Doe begonnen zij te goelen **10** en zeden: "Mar we willen mit jow terogge naor jow volk!" **11** "Gao weeromme, mien dochters," zee Noömi, "waoromme zollen jim mit mi'j mitgaon? Kan ik seins nog zeunen kriegen die jim manluden wodden kunnen? **12** Gao toch weeromme, want ik bin te oold veur een man. Al zol ik alderdeegst nog hoop hebben, al sleup ik van naacht alderdeegst nog mit een man en al kreeg ik nog zeunen, **13** zollen jim dan waachten kunnen tot ze groot binnen en jim d'r van weerholen laoten om mit een aandere man te trouwen? Nee, mien

dochters, mien lot is te bitter veur jim. De Heer het him tegen mi'j keerd." **14** Opni'j begonnen ze te goelen. Orpa gaf heur schoonmoeke een tuut, zwaaide nog een keer en gong doe vot, mar Ruth gong niet bi'j heur schoonmoeke weg.

15 "Kiek, je snaorske gaot weeromme naor heur volk," zee Noömi, "gao heur toch achternao!" **16** Mar Ruth zee: "Vraag mi'j toch niet de hieltied om jow in de steek te laoten en weeromme te gaon. Waor jow gaon, zal ik gaon, waor jow slaopen, zal ik slaopen, jow volk is mien volk en jow God is mien God.

17 Waor jow starven, zal ik ok starven, en daar za'k begreuen wodden. De Heer is mien getuge: allieënd de dood zal mi'j van jow scheiden!" **18** Noömi zag dat Ruth vaaste in 't zin hadde om mit heur mit te gaon en drong doe dan ok niet langer an. **19** Zo gongen zij tegere wieder, naor Betlehem.

Heur intocht in Betlehem kreeg hiel wat opzien. Overal in de stad reupen de vrouwluden: "Dat is toch Noömi?"

20 Mar ze zee tegen heur: "Nuum mi'j niet langer Noömi, nuum mi'j Mara, want de Ontzagwekkende het mien lot slim bitter maekt. **21** Doe ik hier weggong ha'k alles, mar de Heer het mi'j mit lege hanen weerommekommen laoten. Waoromme zoj'm mi'j nog Noömi numen, now de Heer him tegen mi'j keerd het, now de Ontzagwekkende mi'j kwaod daon het?" **22** Zo kwammen ze tegere weeromme uut Moab, Noömi en heur schoondochter Ruth, de Moabitische. Ze kwammen in Betlehem an bi'j et begin van de gaste-oogst.

2 Now was Noömi van de kaante van heur man Elimelech familie van een belangriek man, die Boaz hiette.

2 Ruth, de Moabitische, zee tegen Noömi: "Ik zol graeg naor et laand gaon willen te aorelezen bi'j iene die et goed mit mi'j veur het." Noömi zee: "Doe dat mar, mien dochter." **3** Ze gong doe naor et laand te aorelezen, achter de mi'jers an. Et toeval wol dat de akker waar ze kwam van Boaz was, et familielid van Elimelech. **4** Nao een posien kwam Boaz d'r zels an,

uut Betlehem. “De Heer is mit jim,” groette hi’j de mi’jers. “De Heer zegene jow,” groetten de mi’jers weeromme. 5 Boaz vreug de veurman: “Wie is dat jonge vrommes daor?” 6 De veurman zee: “Dat is die Moabitische vrouw die mit Noömi weerommekommen is. 7 Doe ze hier kwam zee ze: “Ik zol graeg achter de mi’jers an gaon willen om aoren te lezen,” en now is ze hier al de hiele dag, van de vroege morgen of, ze het mar hiel even zeten.” 8 Doe zee Boaz tegen Ruth: “Luuster es goed, mien maegien. Ie moe’n niet naor een aandere akker gaon om aoren te lezen. Gao hier niet weg mar blief dichtebij de vrouwluden die veur mi’j warken. 9 Blief bij’ heur in de buurt en hool je ogen op et veld waor mi’jd wodt. Ik zal mien manluden zeggen dat ze je niet te nao kommen meugen. Aj’ dust hebben dan gaoj’ mar naor de kruken en drink van et waeter dat ze daor putten.” 10 Ze vul op heur kni’jen, beug diepe veurover en zee: “Waor heb ik dit an te daanken dat jow zo goed veur mi’j binnen, wiels ik toch mar een vremde bin?” 11 En Boaz zee: “Meer as iens, is mi’j verteld over alles wat ie veur je schoonmoeke daon hebben nao dat heur man uut de tied raekt was: dat ie je vader en je moeke en je geboortelaand verlaoten hebben en naor een volk gaon binnen dat je hielemaole onbekend was. 12 Mag de Heer je daarveur riekelik belonen, de Heer, de God van Israël, onder wie zien vlarcken ie je toevlocht zocht hebben.” 13 “Ik dank jow, heer,” zee ze, “want jow hebben je mien lot antrokken en mi’j moed inspreuken, wiels ik niet iens bij’ jow in dienst bin.”

14 Doe et eterstied wodde zee Boaz tegen heur: “Kom hier mar, neem een hompe brood en stip et even in de wien.” Ze gong naost de mi’jers zitten, en hi’j gaf heur reusterd graon. Ze at tot ze genoeg hadde en ze hul ok nog over. 15 Doe ze overaende kwam om weer an ‘t wark te gaon, zee Boaz tegen zien manluden: “Laot heur ok tussen de garven aoren lezen en zegge daor niks van. 16 Jim moe’n krek wat aoren appat veur heur uut de garven trekken en die liggen laoten zodat

zi’j ze opkriegen kan. Verwiet heur dan ok niks.” 17 Zi’j warkte tot de aovend op et veld en sleug de korrels uut de aoren die ze opkregen hadde. Et was omdebi’j iene efa gaste. 18 Ze pakte et op en gong weeromme naor de stad.

Doe Noömi zag hoevule ze gadderd hadde, en doe Ruth heur ok nog gaf wat ze van et middageten overhullen hadde, 19 zee Noömi: “Waor hej’ vandaege aoren leesd, waor hej’ warkt? Zegend de man die zo goed veur je west het!” Ruth vertelde heur schoonmoeke dat de man waor ze die dag warkt hadde Boaz hiette. 20 Doe zee Noömi tegen heur schoondochter: “Mag de Heer him zegenen, want hi’j het trouw bewezen an de levenden en an diegene die niet meer onder oons binnen.” En ze vertelde: “Hi’j is naoste familie van oons en hi’j kan daoromme zien rechten as lossen gellen laoten.” 21 En Ruth, de Moabitische, zee: “Hi’j het ok nog tegen mi’j zegd dat ik bij’ zien mi’jers blieden mos tot zien hiele oogst binnenhaeld is.” 22 “Et is goed daj’ optrekken mit de vrouwluden op zien laand, mien dochter,” zee Noömi tegen Ruth, “want dan zal gieniene je op een aander veld te nao kommen.” 23 Ze bleef dan ok aoren lezen bij’ de vrouwluden die veur Boaz warkten, tot et aende van de gaste- en de weite-oogst. En al die tied woonde ze bij’ heur schoonmoeke.

3 Op een dag zee Noömi, heur schoonmoeke: “Mien dochter, zij’ niet een thuis veur jezels zuken waor et je goed gaon zal? 2 Boaz, waoj’ bij’ warkt hebben, is familie van oons zoaj’ weten. Vanaovend zal hi’j op de döskvloer zien gaste wienen. 3 Waske je, wrief je in mit eulie, klie je an en gao naor de döskvloer. Zorg dat hi’j je niet zicht veur hi’j klaor is mit eten en drinken. 4 As hi’j slaopen gaot moej’ goed oppassen waor hi’j liggen gaot. Dan moej’ naor him toe gaon, de dekens an zien voetenende wat teroggeslaon en daor liggen gaon. Hi’j zal je dan wel zeggen waj’ veerder doen moeten.” 5 Ruth zee: “Ik zal doen wat jow mi’j zeggen.” 6 Zi’j gong naor de döskvloer en dee krek wat heur schoonmoeke tegen heur zegd hadde.

7 Boaz at en dronk, vuulde him in de zae, en gong tegen een hoop gaste an liggen te slaopen. Doe kwam Ruth stillegies naor him toe, sleug de dekens an zien voetenaende wat terogge en gong daor doe liggen. 8 Midden in de naacht schrok Boaz wakker, dri'jde him omme en zag een vrommes an zien voetenaende liggen. 9 "Wie bin ie?" vreug hi'. "Ik bin et, Ruth," zee ze. "Willen jow mi'j bi'j je nemen, want jow kun veur oons as lossier optreden." 10 "Mag de Heer je zegenen, mien kiend," zee hi'. "Dit getuugt van nog meer trouw as waj' eerder al daon hebben. Ie hebben niet ommekeken naor jongere manluden, aarm of riek. 11 Daoromme, mien kiend, wees niet bange. Ik zal doen waj' van mi'j vraogen. Iederiene in de stad wet ommes daj' een biezondere vrouw binnen. 12 Mar al is et waor da'k jim helpen kan, d'r is nog een aandere veur wie dat ok gelt, en hi'j staot dichter bi'j jim as ikke. 13 Blief vannaacht hier. As morgenvroeg bliekt dat die man as lossier optreden wil is et goed, mar as hi'j dat niet wil, dan doe ik et, zo waor de Heer leeft. Blief hier now mar liggen tot et dag wodt." 14 En zi'j bleef tot de morgen an zien voetenaende liggen.

Veurdat et zo locht wodde daj' iene herkennen konnen, kwam ze in de bienen, want hi'j wol niet dat bekend wodden zol dat ze bi'j him op 'e döskvloer slaopen hadde. 15 Hi'j zee: "Pak je omslagdoek en hool 'm op." Dat dee ze, en hi'j geut d'r zes maoten gaste in en hulp heur om dit te tillen. Doe gong hi'j naor de stad. 16 Zi'j gong naor heur schoonmoeke, die heur vreug hoe et naachs gaon was. Ruth vertelde heur wat Boaz veur heur daon hadde. 17 "Disse zes maoten gaste het hi'j mi'j geven, want," zee hi'j, "ie moe'n niet mit lege hanen bi'j je schoonmoeke ankommen." 18 Doe zee Noömi: "Blief hier dan mar rustig ofwaachten tot daj' weten hoe et oflopt, mien dochter, want ik weet grif dat disse man niet rusten zal veurdat hi'j zien zaeken regeld het."

4 Boaz was onderwiels naor de stads-poort lopen en daor zitten gaon. Doe kwam de man langes over wie hi'j eerder

praot hadde – zien naeme is niet van belang – en hi'j zee: "Kom es even bi'j me zitten." De man dee wat van him vraogd wodde. 2 Boaz vreug ok tien stadsooldsten om d'r bi'j te kommen, en die kwammen d'r ok bi'j zitten. 3 Doe zee hi'j tegen de man die ok as lossier optreden kon: "Et stok laand van oonze breur Elimelech wodt verkocht deur Noömi, die weerommekommen is uut Moab. 4 Ik vien da'k jow dit even weten laoten moet: Jow kun et stok laand kopen, waor de manluden en de ooldsten van et volk bi'j binnen. Aj' van doel binnen je rechten as lossier gellen te laoten, dan kuj' dat ok doen, aj' dat niet willen dan moej' mi'j dat even weten laoten. Jow bin de eerste die hiervuur in anmarking komt, en ik komme nao jow." "Ik zal mien rechten gellen laoten," zee de man. 5 Doe zee Boaz: "As jow et stok laand van Noömi kopen, kopen jow et ok van Ruth, de wedevrouw uut Moab, en dan zal de naeme van heur wegraekte man deurleven op zien laand." 6 Doe zee de man: "Dan kan ik mien rechten niet gellen laoten, want dat zol in 't naodiel gaon van mien eigen familiebezit. Nemen jow et dan mar van mi'j over, want ik kan et niet bestuveren. 7-8 Kopen jow et laand mar!" en hi'j trok zien sandaal uut. (As eertieds een koop of ruil rechtsgeldig maakt wodden mos, beston in Israël et gebruik daj' je sandaal uutrokken en die an de aander gavven. Zo wodde een zaeke in Israël bekrachtigd.) 9 Doe zee Boaz tegen de ooldsten en alle aanderen die daor doe weren: "Jim bin d'r getuge van dat ik van Noömi et hiele bezit van Elimelech en dat van Kiljon en Machlon kope. 10 Daorbi'j neem ik ok Ruth tot mien vrouw, de Moabitische, de vrouw van Machlon, om de naeme van heur overleden man deurleven te laoten op zien laand. Zo zal zien naeme niet verlore gaon bi'j zien familie en de inwoners van de stad. Jim bin daor vandaege getuge van." 11 "Ja," zeden de ooldsten en iederiene die bi'j de poort was, "daorvan biwewe now getuge. De Heer geve dat de vrouw die in jow huus komt, wezen zal as Rachel en Lea, die beidend et huus van Israël groot maakt hebben, zodat jow ok

groot wezen zullen in Efrata en je naeme in Betlehem bestaon blieden zal. 12 Mag jow huus as et huus van Peres wodden, de zeune van Tamar en Juda, en wel deur de kiender die de Here jow bi'j disse jonge vrouw geven zal."

13 Doe neum Boaz Ruth bi'j him, zi'j wodde zien vrouw, en hi'j sleup mit heur. De Heer leut heur zwaorboeks raeken en ze raekte in de kraom van een zeune.

14 De vrouwluden zeden tegen Noömi: "Prezen is de Heer, die jow vandaege iene geven het die veur je zorgen zal. Mag zien naeme in Israël bestaon blieden! 15 Hi'j zal jow je wille in 't leven weerommegeven en je op je oolde dag onderholen, want je schoondochter, die van je hoolt en

die meer weerd is as zeuven zeunen, het him kregen." 16 Noömi neum de kleine jonge op heur schoot en bleef him van doe of an verzorgen. 17 De naobervrouwluden gavven him zien naeme. "Noömi het een zeune kregen," zeden ze, en zi'j nuumden him Obed. Hi'j is de vader van Isaï, die de vader is van David.

18 Dit bin de naokommelingen van Peres: Peres verwekte Chesron, 19 Chesron verwekte Ram, Ram verwekte Amminadab, 20 Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salmon, 21 Salmon verwekte Boaz, Boaz verwekte Obed, 22 Obed verwekte Isaï, en Isaï verwekte David.